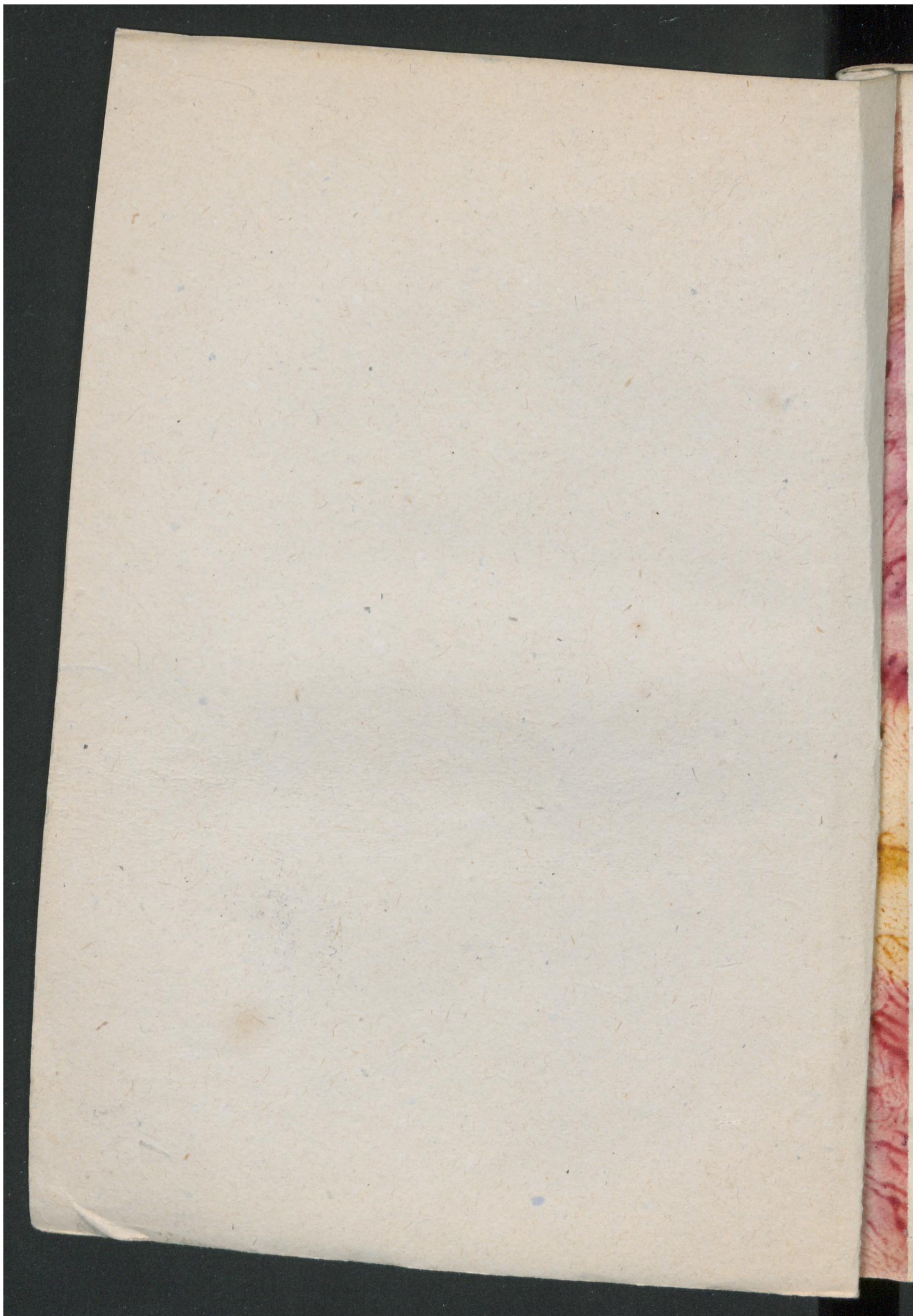

Nootelijcke CONSIDERATIEN die alle goede Liefhebbers des Vaderlandts behooren rijpelijck te ouerweghen opten voorgeslaghen Tractate van Peys met den Spaengiaerden.

Sal. Prouerb. 14, 16.

Een wijs man vreest hem ende vermijdt het quade: daerenteghen een sot vaert coenlicken henen door.

gestelt door W. Verheyden.

M. D. LXXXVIII.

Beminde liefhebber des Vaderlandts,

AEnmerckende t'perijckel daer inne de bedecte, listighe, facteurs der Spaengiaerden den staet deser Landen pooghen te brenghen door de valscheyt vã hare gesuyckerde redenen vanden Vrede, daermede zy de gemeynte poogen te trecken, tot eenen gantsch anderen eynde, dan zy wterlijcken voortstellen: Ende beduchtende dat wel eenige vrome luyden daer door souden mogen worden tegen hare meyninghe misleyt: Soo heeft my goet gedocht tot dienste mijns Vaderlandts by desen eenẽ yegelijcken voor oogen te stellen, in wat ghelegentheyt onse sakẽ met dẽ Spaengiaert zijn staende, haer voornemen tegens ons, ende wat middelen zy dencken te gebruycken, omme daer toe (t'welck God verhoede) te comen: mitsgaders ooc de middelen daermede wy ons daer tegen behooren te wapenen t'onser behoudenisse.

TITVS LIVIVS seyt seer wijsselijck, Dat t'versekerste middel om sich tegen zyne vyanden te behouden, is het mistrouwen.

VVelcke sententie hoe wel sy zeker eñ kenlijck is / so wort nochtans de selue by veelen niet na behooren gheacht / door dien men verstaet dat het mistrouwen alleenlijck wt de vyandtschap is spruytende / ende zonder de selue niet bestaende: nochtans soo wordt beuonden / dat alle Tyrannen meer hebben wtgherichtt met practijcken hare partije van mis-vertrouwen ontblootende / dan zy oyt met eenich ghewelt van wapenen zouden hebben connen te weghe brenghen. Welcke slechtichept insonderheyt altijt den ghenen den meesten afbreeck heeft ghedaen / die met haer ouerhooft te doen hebben ghehadt / ende schijnt te spruyten wt dese sotte / onredelijcke redene / dat t'meestendeel der menschẽ met sattichept vande aenghenomen zaeke / ende verminderinghe haerder macht / worden slauhertich / saecht ende slap van gemoede / al oft zy meynden dat hare teghenpartije van gelijcken dede / ende daer door zijn zy henseluen kittelende met een ghenuchlijcke ghedachte / dat de zake te beter te accorderen soude zijn / om dat zyne heftichept minder is / in allen schijne ofte des vyandts voordeel vermeerderende zyne vyandtschap soo veele als uwen moet met uwen tegenspoet zoude verminderen / ende van een dootvyandt v vrient soude connẽ wordẽ / Daer nochtans ter contrarien synen lust tot v bloet ende om ouer v gheweldelick te heerschen / met synen voorspoet altijt meer is vermeerderende. Waer wt volcht / dat de ghene die de minste van machte / sich daerenbouen noch ontblootende van t'nootelijck misuertrouwen (t'welck hem voor zijne beste wapenen behoort te dienẽ) hy sich seluen oock door cleynhertichept gewillichlick begeeft in zijne wterste ruyne / daer hy nochtans hem vercloeckende ende ghebruyckende zijne resterende middelen / hem noch zoude hebben connen houden staende / ende verwachten de veranderinghe der saken / die den tijt naer ghewoonte tot zijnder verschooninghe zoude moghen medebrenghen.

Waer van hoe wel gheduerende den staet der Romeynen ontallijcke exempelen zijn gheuallen / die t'selfde volcomelijck bewijsen / So sal ick nochtans my daer van onthouden / ouermidts veele het bewijs der seluer (door de verscheydenheyt die

inde ghelegentheden der saken vermoept wordt) niet so zeker achten/ende oock niet soo veelen kennelijck zijn : Maer sal alleenlijck hier verhalen de kennelijckste exempelen die by ons leuen den ghenen/die de selue zake/die wy verdedighen/by den handen hebben ghenomen/zijn wederuaren.

De Duytsche Princen hebben sich wt oirsake voorsz door eene victorie/die den Keyser opten Hertoghe van Saxen vercreech daer inne hy gevanghen werdt/zoo cleyn gheacht / dat sylieden ende insonderheyt den Landtgraue van Hessen / hun begheuen hebben int accordt/ofte veel eer int belieuen vanden Keyser. Daer nochtans des Landtgrauens eñ zijnder andere bontghenooten middelen noch by nae waren in haer gheheel/ ende genouchsame (indien den moet eñ mistrouwen hen niet en hadde ontbroken) om in weynich daghen den Keyser we-derom haer legher voor thooft te brenghen / ende met goede voorsichticheyt/ cloecheyt ende behendicheyt volherdende in haer voornemen/niet alleen sich te beschermen / maer ooc om den Keyser met goede occasien zijn voornemen te beletten. Sulcx dat sy meer door haer verbaestheyt eñ ghebreck vande kennisse der perijckelen daer in sy sich begauen / zijn verwon-nen/dan door haer gheleden schade / die den Keyser niet meer dan soo vele dooden soude hebben doen veroueren/die d'ande-re ooc zouden hebbẽ mogẽ deruen/ indien sy den moet hadden behouden/ eñ hen ghewacht van haren vyandt te betrouwen.

Twelck henlieden in sulckẽ deerlicken staet hadde gebrocht dat sy haer leuen ende staet hadden verlooren / ten ware Hertoge Mauritz van Saxen (grootvader des doorluchtighen Graue Mauritz van Nassau) ende syne bontghenooten hen gheluckelick hadden verlost.

Die vande Religie in Vranckrijck/ waren na soo vele bloe-dighe strijden onverwonnelijck bevondẽ/ indien sy so wel met mistrouwen als met geweer van oorloghe ghewapent waren geweest/ende hen indẽ Jare Lxxij. niet so verre met schoone woorden vanden trouwloosen Coninck Caerle de ix. hadden laten misleyden/dat zy ende voorts alle die vande Religie door t'gantsche landt hen begeuende in zynen handen om wreede-lijck vermoort te worden/daer van t'getal der dooden in wey-nich daghen ouer de hondert duysent groot is gheweest. Daer nochtans den Heere Admirael ende andere niet en hadden be-hoorẽ te vergheten/ hoe diep inde herten haerder vyanden ge-

wortelt

wortel was de begheerte om hen te wreken/ ende oock te ghelooven de goede waerschouwinghen die henliedeu te vooren daer van werden ghedaen.

Wt dese dolingē gepleecht bijde Protestanten vā Duijtschlandt eñ Vranckrijck cannen bemercken dat hare faute daer inne is ghelegen gheweest / Dat sy hen hebben laten wijsmaken die verminderinghe vande bitterheyt haerder vyanden/ door schijnselen van versekertheyt: Ende dat zy daer door zijn gheuallen inde wterste miserien / ten tijde als zy goede macht hadden om sich te verseckeren door hare wapenen.

Indien wy nu ter contrarien willen bemercken de versekertheyt die t'misuertrouwen is gheuende/ Sullen wy beuinden dat oock de gene die inde meeste tegenspoet waren geuallen/sulcx dat sy opt wterste schenen ghecommen te wesen / tot hare verlossinge zijn gecommen/ Indien sy door eenige schoone woorden sich niet en hebben laten beweghen / om haren vyandt te achten anders dan hy is.

Want die van Maechdenburch / so verre gecommen zijnde dat zy geen andere hope en hadden dan op den eenighen Vertrooster der verdruckten / Zijn alleene door hare stantuasticheydt int betrouwen op Godt ende mistrouwen van haren vyandt behouden/tot eeuwighe eere ende exempele van anderen: Ende de wapenen tot haren moort ghe schickt / zijn gheheert tegen hare vyanden tot hare verlossinghe.

Die van Rochelle siende door dē moort alle geloof so schandelijcken ghebroken / hebben besloten in stantuaste lydtsaemheyt alles te verwachten dat Godt gelieuen soude te ordonneren van haer lijf ende goet / Ende gheleden hebbende een soo swaren belech/ende wederstaen hebbende so vele gewelts als opt Stadt by onsen tijden / zijn ten lesten buyten hope/ wonderbaerlicken verlost.

Waer inne seer te verwonderen is dat die van Rochelle zijnde in de meeste perijclen / ende de Heer van Monsgommery (die alleen den moort was ontgaen) commende met eenige schepen omme hen ter zee te ontsetten/so moedich zijn gheweest dat sy hem ontboden / de wijle de zake van t'onset voor die tijdt periculeus soude zijn/ dat hy hem alsdoen in geen perijckel soude begeuen / maer beter gelegentheyt verwachten/ dat sy wel gheresolueert waren hen mette genade des Heeren te defenderen / ende alle uae den anderen eer te steruen dan te vallen in handen haerlieder trouwloose vyanden.

T'welcke wesende zaken by onsen tyden gheheurt / eñ daer aen niet en valt te twyfelen/ So ist dat ick alhier beroepe dese neuswysige wyse/ die door hare menschelicke voorsichticheyt (in cleynachtinge van t'beleyt Godts) alle toecommende dinghen willen ycken na de mate haerlieder eyghen voorsichticheyt: Niet dat ick hen toelate datmen andersints t'schip metten stroom souden moeten laten dryuen / sonder opt roer ofte compas te letten/ maer segge dat de wille des Heeren van ons te verlossen/ verborgen zynde / wy daer inne niet soo verre behooren te treden/ dat wy ons souden laten voorstaen die aen onsen neuse gebonden te zyn / maer dat wy gehouden zyn alle wettighe middelen t'onser defensie te ghebruycken/ verwachtende met lydtsaemheyt zyne Godtlycke hulpe / Sonder ons ende alle onse nacomelingen door onlydtsaemheyt te verhangen in verachtinge onser goeder zake/ ende van de almogentheyt des Heeren/ of ons te begeuen voor den tydt inde wterste ellende/ die het tegenspoedichste eynde der oorloge ons soude moghen by brenghen.

Dies niet temin / wedercommende tot ons eerste voornemen/ om te belieuen den genen die sich lieuer op waer schynlicke redenen/ dan opte schickinghe Gods vertrouwen / Soo can wt de voorseyde tweederley exempelen lichtelick bemerct worden/ hoe onwysselyck d'eene henseluen hebbē verworpen/ verlatende de middelen haerder nootlycke ende ghelegene defensie/ Ende hoe wysselyck d'andere sich hebben begheuen tot een stantvastige resolutie met goede redenen / mistrouwende van t'gelooue ende schoone beloften haerder vyanden / d'eene voor ooghen hebbende de schalcke ontrouwicheyt ghepleecht tegen den persoon vanden Landtgraue/ ende d'andere het vergoten bloet vande verraderlycke moort.

Eyntelick waerment wil keeren ofte weynden / men heeft t'allen tyden bevouden (sonder dat opt anders is gesien) men sal altydt bevinden dat sy in haer sotte gedachten hen grootelycx hebben misreeckent / die sich hebben laten voorstaen dat eenen Coninck ofte Prince tegen zyne ondersaten (die de wapene wt eenighe oorsake / hoe rechtueerdich die oock mochte wesen eens tegens hem hadde ghenomen) soude laten onghewreecken het leet by hem ontfangen door ontsicht van eenich recht / redene/ eere ofte eedt. Want dese dinghen en hebben noyt so vele plaetse in hare herten ghehadt / dat sy de wraeckgierichheyt (so diep daer inne gewortelt zynde) souden hebben

connen

connen bedwingen / Maer houden voor haren regel / dat om te regneren het geloof mach worden ghebroken/ Ende sy haer Ondersaten so wel moghen verleyden met schoone beloften eñ eeden/als de moeders hare kinderen met appelen eñ peren.

Ende of wy al meynden dat den Coninck van Spaegnien daer inne conscientieuser ware/ dan eenige andere die opt zyn geweest/ende dat hy niet van ghelijcken teghens ons en ware brandende met een heftige begeerte van de alderwreetste wrake die opt is geschiet/ So condẽ wy nochtans wel ter contrarien bemercken wt de kennisse van sijne natuere/ actien/ ende vanden Raedt die hy ghebruyckt / die door de gantsche werelt bekent zijn/ als onder andere/dat so dickwils als in zijne tegenwoordichept vermaendt is geweest van eenen Don Pedro genaemt de Wreede/als met rechte gehouden voor de wreetste Tyran die opt leefde / heeft den ghenen die hem zulcx noemden altijdt berispt / segghende datmen hem behoorde te noemen/Don Pedro den Gherechtighen, Ontwijffelic zulcx sustinerende om selfs alsulcken Titel te ontgaen/ die hem met rechte toecompt/als de gene die de wterste wreedthept door zijne Inquisitie is exercerende/ende oock zijnẽ Sone wreedelijck heeft gedoot onder t'pretext van de minste ongehoorsaemhept / ende zijne Huysvrouwe om te bevryen zijn genegenthept totten overspele.

Indien men hem beter wil kennen / so bemerckt den Raedt die hy heeft ghebruyckt / ende die ghy hebt gesien : Want der Princen herten ongrondelick zijnde / so en canmen die niet bekennen dan door de gene die sy gebruycken / die hen altijdt gelijck zijn. Den Hertoghe van Alua / Vergas / Rhoda / den grooten Commandeur Don Louys / Don Jan / zijnen Secretaris Escouedo/den Cardinael Granvelle/ende andere/die hy opt in dese landen heeft ghebruyckt / zijn sy niet alle seer sonderlinge geweest in wreedthept/onbarmhertichept / hartneckichept ? sonder conscientie/ recht / eere / gheloof ? ia oock vervreempt van alle menschelickhept ? genuchelicker achtende / te sien de springende bloetaderen vande genen die sy hare vyanden achten/ dat opt Landtman te sien den regen / hy nae te lange verwacht/tot behoudenisse van zijnen Oeste?

Mochten die van Granade (die hy soo wreedelick bouen Tractate / eere ende eedt heeft vermoort / als hy ons gheerne doen soude) verrijsen / sy souden ons met levendighe redenen

wel raden dat wy ons met hem te betrouwen niet en ſouden laten bedꝛiegen/ maer dat wy ons wijſſelijck ende voozſichtelijck ſouden wachten van onſe hoofdē ſo goedē coop te geuen.

Maer hare bedeckte vꝛienden (die helas wat te veel onder ons verkeeren) ſullen ſeggen dat de voozſeyde goede Luyden nu al doot zijn. T'is waer/ deſe knechten zijn doot/ maer den meeſter leeſt noch/ ende werckt noch euen dapper totten ſeluen eynde/ maer met een andere handelinghe/ die hy meynt hem voozderlijcker te weſen. Want na dat hy eenighe Jaren getracht heeft met wꝛeethеyt te verſlaghen een Natie die den Spaegniaert vooz verckens acht/ als gheen hart hebbende/ ende ſiende dat hy ouermits onſe ſtantvaſticheyt met die maniere van des weynich voꝛderde/ heeft goet geuonden de ſachtmoedicheyt vandē ſieckē Leeus te conterfeyten/ ende de Dieren met ſoeticheyt tot hem te nooden/ niet om hen meer te ſparen/ maer om t'meeſte ghemake.

Waer toe hem ſeer wel dient den perſoon van den Pꝛince van Parme/ omme deſe perſonaige wel te ſpelen/ eñ den eenuoudigen d'ooghen te verbinden dooꝛ een gheueynſde goedertierenheyt eñ ſchijn van ſachtmoedicheyt/ met welcke deuchden deſen goeden Pꝛince daerentuſſchen alomme grootelijck woꝛdt verheuen. Godt gheue oock dat hy zulcx inder waerheyt zy/ maer ick en cans niet wel gheloouen/ wetende dat het ſpꝛeeckwooꝛt te ſeer wel (byſonder by den Italianen) woꝛdt gepꝛactiſeert: Die niet en can veynſen, die en can niet regieren. Waer toe Don Jan mede laſt heeft ghehadt/ maer dooꝛ zijne ionghe Spaenſche heſticheyt/ niet connen wtvoeren.

Maer waer toe dient dit? Om ons den Italiaenſchen aert te leeren kennen/ ofte om dit te ontleeren? Hebben wy niet binnen Antwerpen geſien dat eenen Simon Turcq Italiaenſch coopman hem vele Jaren met vele beleeftheden valſchelijck heeft geueynſt te zijn een vꝛient van Jeronymo Theodati/ eñ middelertijt te ſtaen nae zijn leuen/ t'welck hy hem ten laetſten mooꝛdadelick benam/ om te wꝛeken een queſtie die tuſſchen hem ouerlanghe was verſoent?

Ende daer nae dat eenen anderen een ionghe dochter/ de ſchoonſte der ſeluer ſtede/ ende vā treffelijcken huyſe vele Jaren met groote moeyten eerſt ter oneere/ eñ daer na ſo t'ſcheen ter eeren heeft vervolcht/ met de gheueynſtheyt van een ſonderlinghe Liefde/ ende dat hy den derden dach van de bꝛuy-

loſt

lost is heymelijck gherepst nae Italien/haer trouwelooselijck verlatende.

Indien een Italiaensch coopman van dat ambacht alsulcken meester is/wat verwachtē wy vande Italiaensche Princen/die geen ander handelinge opt hebbē geleert dan veynsen?

Daer in desen alle andere moet te bouen gaen/de wijle de gelegenthept vander sake zulcx van hem vereyscht/ den last van zijnē meester hem zulcx gebiet/ende dat zijne naturere daer toe is gheneghen meer dan andere Italianē/ als zijnde van Pauselijcken afcompste.

Sietmen niet dat de Vrijers hoe ghemelijck / gnorrich ende onlustich dat sy vuyter naturē zijn/niettemin so lange zy eenighe ionge dochter veruolghen/hen gelaten de beleefste/lustichste eñ ghedienstichste dienen soude vinden? sonder hen te ontdecken/eer zy tot haren wille zijn gecomē : Meynen wy dat de Princen niet so geleert en zijn in haren handel? Niclaes Machiauel/het compas vande Italiaensche Princen/leert hen dit voor den nootelijcstē streeck / seggende dat sy aen beyde zijden euen wel ter handt moeten wesen / te weten om een ghedaente vā saecthmoedichept / getrouwichept ende bermhertichept te houden/ende oock om t'blat te keeren/ als haer voordeel sulcx ghedraecht/dat is/dat sy ooc also wel moeten connē de wreethept/ontrouwe ende ongenade / eñ dat sy niet van noode hebben deuchdelijck te wesen/als sy maer sulcx schijnen. Het xviij. Capittel van zijn boecxkē geintituleert: Dē Prince/is vol van dusdanige goede leeringhen: twelck ick wensche dat op alle de poorten vande steden der Nederlanden ware geschreuen / met het spreeckwoort dat dē Italiaen meest gebruyct/Betrout niet ghy en sult niet bedroghen worden : ofte veel eer t'welck by den onsen met meerder eeren wordt ghebruyckt / Weest ghetrou, ende betrouwt niemandt.

Maer de gene die optē spaenschen leest schoenen/spottē noch so onbeschaemdelijck met ons/dat sy deruen segghen/ dat alle mistrouwen moet gheweert worden / omme tot eenen goeden Peys te commē/ende datmen ons conditien sal gunnen/ daer mede wy reden souden hebben omme versekert te zijn.

Ick bidde v/segt my/Hoe macht bestaen betrouwē eñ goede versekerhept te nemen? Want indien wy betrouwē willen/ soo en behoeuen wy gheen versekerhept : ofte indien men ons goede versekerhept wil gheuen/soo en behoeuen wy niet te be-

trouwen: Ten waer datmen seggen wilde dat hy betrout/die een goet pant neemt dat de schult dryemael waerdich is / oft dat hy versekert is/die een pant heeft dat maer de helft vande schult soude moghen gelden/eñ de reste opt goet ghelooue van zijnen vyandt stelt. Hier wt is ymmers claerlijck te verstaen/ dat dese goede luyden ons met halue ofte gheene versekerheyt op goedt betrouwen gheerne saghen onder t'Gouuernement van haren goeden ghetrouwen barmhertighen Coninck/ Eñ dat sy ons geerne sonder thoom saghen ryden. Hebben sy dieu val wel/ick schencke hen t'partuer.

Maer den hoochsten thoone die sy singhen/ is/ dat den Coninck van Spaengien ons soude verseкeren met borchtocht vande naburighe Princē/ tot onderhoudinge vant Tractaet.

Hier op staet te letten dat dese borghen souden zijn Princen/ die de Roomsche Religie hebben verworpen/of die t'selue noch onderhouden.

Datmē sich soude vertrouwē op de borchtocht vande Prinren die de Roomsche Religie noch aenhanghen / waer groote dwaesheyt: De wijle seker is dat sy metten anderen vastelijck zijn verbonden/tot onser wtroedinge/so haest hen daer toe eenighe geleghentheyt soude moghen verschijnē. Sulcx dat tselue niet anders is te segghen/ dan datmen den Leeuw de schapen soude betrouwen/ onder der woluen borchtochte.

Ende de borchtochte vande Princen die de Roomsche Religie hebben verworpen/en can gheen sekerheyt geuen: De wijle zy wel weten/oft ten minsten behooren te wetē/dat het heylich Verbont/daer af onse partije thooft is/eens meester van ons zijnde/ hen wel so veele wercx sal gheuen om hen seluen te defenderen/ dat sy niet veele tijts soudē hebben omme te dencken op hare borchtochte.

Jck late staen de dispute / waer wy oft yemandt van onse borghen onsen schuldenaer souden te rechte stellen/oft(ghenomen dat hy tot onsen ende haren voordeele waer ghecondemneert) wie de ghene soude zijn die de sententie tegens hem soude executeren? Waerder yemandt die middel hadde omme den Coninck van Spaengien te houden/als hy qualijck wilde/het waer seer goet : Maer ick en ghelooue niet datter yemandt is: Ende al wilde ick zulcx geloouen/den Coninc van Spaengien noch zijne cloecke Predicanten die zijne macht soo groot maken/en souden my sulcx gheen ghestandt doen.

Maer

Maer genomen/dat onse borghen machtich waren om hem een goet oorloghe te maken: So moesten wy ons begeuen tot zijne ondersaten/opt vertrouwen onser borchtochten: Als hy dan t'synen schoonste ons metten oorenname/ of de plaetsen versekerde daer inne hy weet alle onse defensie te bestaen/ wat raedt? Sullen wy hem dachuaerden/oft onse borgen? De borghen gedachtuaert zijnde/sullen sy hem terstont eẽ Leger van vijftich duysent mannen voor thooft leggen? oft sullen zy (om moeyten ende perijckelen te schouwen teghen den ghenen die hen niet en vreest) hen laten genoeghen met eenich lack dat hy ons sal opleggheẽ/ Dat wy wederomme meynen te rebelleren/ dat wy secrete conspiratien hadden gemaeckt/oft uterlijc dat wy hem niet schoon genoech en wilden ligghen omme ghegeeselt te wordẽ? Ende in allen geualle de sake in processe staende/ eñ wy midler tijt de costen niet hals ende hooft betalende/soude ons dan de wrake die de borghen mochtẽ doen tot betrachtinge van hare eere/ niet connẽ helpẽ dan t'suppen na de doot?

Ouersulcx en can ick niet gheloouen dat eenige Princen/die de valschheyt ende wreetheyt onser tegenpartie bekent zijn/sich souden so verre willen laten misleyden/ dat sy in sulcker voughen in hare beschermenisse souden nemen het onnosel bloet van desen onschuldighen verdruckten volcke/ twelck in haer macht niet en soude wesen te behoudẽ/ofte hare schade te doen repareren/Ende dat sy daeromme hare conscientien ende eere niet en sullen willen stellen in alsulcken pericle/ alwaert oock dat sy daer toe versocht werden: De welcke by de Nacommelinghẽ ten eeuwigen daghe grootelijck bevleckt soude blijuen: Want van alsulcken schyn van Vrede en can niet anders dan een tragedie ghespeelt worden/ dat is/ een vrolijck begin/ende een verdrietich/ellendich eynde.

Hier van is eẽ merckelijck exempel in Ferdinando/d'eerste van den huyse van Arragon/ Coninck van Naples/ d'welcke niet en heeft naghelaten de Edeluyden van zijnen Rijcke/ die teghen hem opghestaen hadden/te doen steruen: niet teghenstaende int accoort met hem ghemaeckt/ verscheyden Princen borghen waren gheworden.

Ende de borghen en thoonden noyt in eenigher manieren/ dat hen de borchtochte ter harten ginck/ na dat t'middel van de sake te rechten hen was ghenomen.

Alsmen oock bemercken wil/dat dẽ Paus van Roomẽ ouer

 so veele

so vele Jaren heeft geexcōmuniceert alle de Princen van zijne Religie niet zijnde/ende hare heerschappyen tot roof gegeuen. Ende dat den Spaenschen hoochmoet hen ouer sulcx niet alleen is dreygende/maer oock arbeydende/ om hen te brengen onder de Spaēsche Monarchie/die hē so hooch int herte leyt: Wat versekerheyt soude ons dan connen geuē de borchtochte van de ghene die de Roomsche religie hebben verworpen? Eñ bouen dien en geloove ick niet/ dat yemant onder borchtochte by den Leeu soude willen te gaste gaen.

Ende te willen seggen dat den Coninck van Spaengien eenighe merckelicke somme van penningen ergens soude inden derden handt stellen tot versekeringhe van het tractaet / is te seer slecht. Want so veel gelts en soude hy niet mogen consigneren/of hy en soude thien male so vele van dese landē in corten tijden wtperssen. Hier by geuoecht dat een seer magere versekerheyt is/datmē hem soude laten voorstaen dat dē Coninc van Spaengien sich om t'verlies van een somme gelts soude onthouden van de lust zijnder wraeckgierichheyt te boetē ouer den genen van den welcken hy so onuerdragelijck verstaet geiniurieert te zijn/bysonder bemerckende dat yeder particulier hem t'peryckel van lijf ende goet dickwils niet en ontsiet/ om hem te wreken vande gene die hy verstaet hem in zijn eere gecrenckt te hebben.

Omme voorts niet te vergeten/dat tot voordeel van haere Spaensche factien eñ ruyne vanden staet deser landen soude mogen dienen/ende by de gemeente aengenaem wesen/die hen metten wterlicken schijn gheerne laet paeyen/ commen noch voorstellen/ datmen door den peys ontlast soude zijn vande contributien die zy zeggen so groot te zijn/dat de selue de gemeente ondraghelijck zijn/ in allen schijn/ oftmen alsdan een goude werelt soude hebben/meynende alsoo ons den heunich om den mondt smeirende/te leyden inde swaerste ellende ende miserie/ende op hare maniere wt t'Vageuier inde Helle.

T'waer wel een wonderlijcke saecke dat den Coninck van Spaengien/die met alsulcken hertneckigen gewelt tegen alle recht ende redelickheyt ons heeft willen belasten met een eeuwighe schattinge vanden thienden pēninck te betalen van alle goederen ende coopmanschappen die in desen landen souden vercocht wordē/zijnde het eenich middel omme allē den coophandel ten eeuwighen daghe wt den Landen te verdrijuen/eñ den gantschen rijckdomme tot hem te trecken/een dinck dick-

wils

wils thienmael moeten betalē/ ende ten tijde als hy seer weynich was vergramt ten opsiene van tgene t'zedert is gebeurt/ dat hy nu alle occasien der werelt (soo hy seyt) ontfangen hebbende om ons qualijck te handelen/ ons soude vry laten van alle schattinghen ende contributien. Want hoe wel sommighe gheloouen/dat de hoeren door leet ende slaghen lieflicker ende handtsamer worden/soo en ghelooue ick nochtans sulcx van gheen Princen.

Ende heeft hy alsdoen niet connen beweecht wordē door eenich vertooch vande bederffenisse der Landen/die daer wt sekerlijck moeste volgen/ seggende alleen voor redene/ sulcx te wesen den wille des Conincx/ noch door de allegatien van rechten/vryheden eñ priuilegien vandē Landē/ die men seyde alleen te bestaen inden wille des Conincx.

Inder voegen dat de Gecommitteerde vande Prouintiē/tot dien eynde ghesonden aen den Coninck in Spaengien gheenen beteren spoet op hare wedercompste souden gehadt hebbē dan den Marquis van Bergen eñ Heere van Montignij/ ten ware sy wel te passe goeden windt haddē gecregen/door de tydinghe die den Coninck ontfing/ dat meest alle de steden vā Hollandt ende Zeelandt de wapenen hadden aenghenomen/ ende van het innemen vande steden van Bergen in Henegouwe eñ Valencijn: Waer door oock den Hertoge vā Alue gedwongen werdt inde schee te houden t'sweert dat hy half getrockē hadde omme te doen steruen de voornaemste vande Magistraet ende Borgherije van Brussel/ omme den anderen een vreese te aen iaeghen.

Indien oock den Heere Marquys ende van Montigni haer leuen hebbē verloren door dien men verstont Crimen læsæ Majestatis te wesen de ouerleueringe vā een Requeste/ streckende tot zijnen eñ der Landē dienste/Ende dat om gelijcke oorsake de Gedeputeerde in Spaengien de Borgerije van Brussel eñ alle andere die hen int minste gheopposeert hadden/ hen souden gheuolcht hebben: So laet ick eenen yegelijck bedencken/ waer mede wy volstaen souden/indien men (t'welck God verhoede) ons meester ware/ of sy yemandt souden laten leuen dan de ghene die de heeren Spaengaerden tharen dienste souden noodich achten/ende of wel yemandt soude mogen seggen dit of dat zijn eyghen te wesen/ meer dan de arme Indianen/ daer niemant yet eyghens is besittende/Jae zijn vrouwe ende kinderen voor haren lust niet en moghen beschermen/van den

welcken sy nochtans noyt eenich leedt hebben ontfanghen. Isser wel yemandt die ons (die sy voor de booste menschen der aerden houden) yet beters soude connen toeschryuen/ indient met Tractaet of wapenen soo verre mochten commen/ dat de sake stondt aen hare goede discretie.

Soude dit de erffenisse onser Nacommelinghen wesen/ inde plaetse vande sonderlinge vryheyt die wy vã onse voorouders hebben gheerft/ dat van niemants (ooc des minsten) persoon ende goederen niet en mach wordẽ yet gedisponeert/ dã by Justitie/ t'welck sy in grooter eere ende waerdicheyt altijt onuerbrekelick hebben behoudẽ/ niet tegenstaende wy sien dat meest onder alle andere natien vander werelt t'ghemeen volck wert veracht/ eñ vanden machtichsten geweldichlick ghehandelt.

Hieromme moetmen verstaen dat wy niet alleen schuldich zijn dese Contributien (die wy toch met onsen eygen consente geuen/ ende niet dan rosen en zijn te gelijckenen by de doornen der tyrannije) ghehouden zijn voor ons ende onse Nacomelinghen ghewillichlijck ende met goeder herten te verstrecken/ maer oock ons leuen/ als wy die willen weghen teghen t'gene ons soude ouercommen/ in ons vyandts macht zijnde.

Maer t'beste van allen is/ dat sy segghen / Dat het de Staten vande Prouincien souden wesen/ die met ons tracterẽ sullen / dat wy souden behouden d'exercitie vande Religie / dat t'vreemde Crijchsvolck vertrecken soude: Ende dat wy daer omme niet en souden hebben te vreesen. Indien sy mette voorgaende redenen ons bespotten / voorwaer sy dencken ons met dese blint ende doof te maken.

Wat hebben wy vande Staten van de voornomde Prouintien te verwachten? sullen sy hen scheyden van des Coninckx authoriteyt? sullen sy hem den thoom inden mondt werpen om ons te beschermen? Den verbloghen Marquys van Rysbrouck soude hier van moghen ghetuyghen/ segghende / Dat sy lieuer alle voor den Duyuel souden varen/ dan dat sy gheen meesters van ons allen souden werden.

Wy weten dat sy met diergelijcke aes de principaelste steden van Vlaenderen uit net hebben ghebrocht. Ende insonderheyt is aen die van Gendt gesonden geweest de Heere van Manuy/ die men dede gebruycken den naem vande Staten van Henegouwe/ Arthois/ eñ andere Prouintiẽ/ met seer schoone woorden/ in

den/in allen schijne oft de Staten verstaen hadden/ datmen hen het exercitie vande Religie soude laten ghenieten.

Maer een weynich tijts daer na/alsmen verstont dat zy nu verre genoech op den ooren waren ghelept/heeft Richardot de sake op de handt genomen/ eñ voor t'eerste de handelinge van den Heere van Manup in vele poincten geen gestandt doende/ die hen maer om den goeden mont te maken waren voorghestelt/heeft hen niet te min onderhouden met vele goede hopen: Ende alsmen hem sprack vande religie/ begeerde datmen dat Artyckel op t'leste soude houden/ende d'andere eerst af handelen. Opte welcke verdraghen zijnde/ eñ siende dat zy nu verre ghenouch in zee waren/ riedt hen/ dat in gheualle sy den Coninck ende Prince van Parme niet en wilden offenseren/ dat zy vande religie souden swijghen/ ende dat alle voorgaende dinghen te beter souden vergeten blijuen.

Ten lesten/de Gedeputeerde van Gendt binnen Doornijck ghecomen/ ende in teghenwoordicheydt vanden Prince van Parme in debat van eenighe poincten ghecomen zijnde/ heeft den Prince van Parme de handelinghe van Richardot gedesauoyeert. Daer na heeft Richardot oock valschelick geloochent eenige poincten die hy gheaccordeert hadde/ Dits de maniere van hare handelinghen. Ende de stadt ouergheghеuen zijnde/heeft men het woordt/ Schandale/ sulcx gherecкt inde lenghte ende breete/ datmen seer na alle de rigoreuse Placcaten daer inne heeft begrepen.

Dies wy ons niet hebben te laten voorstaen/ dat eenighe personen opten name vande Staten met ons souden handelen anders dan de ghene di dubbelder eñ valscher zijn dan de Spaengiaerden/ende dat opte commissie/instructie/ eñ mette treken vande Coninck van Spaengien/ daer van zy niet een tijtel sullen wijcken.

De ghene die ons geerne in dese brabbelinge sagen/ latẽ luyden/dat Champagni ende Richardot alreede hier toe souden zijn ghedeputeert. Dit zijn twee so verre verureempt vande gunste deser landen/als den vreemsten More van Spaegniẽ/ t'zijn twee Bourgonnons/dat is te seggen/twee onbeschaemde Leugenaers/die de kennisse gods/die zy hebben/ter liefden vanden Afgod der wereltscher dinghen/verworpen.

Aengaende dẽ Edeldom vã derwaerts ouer / daermẽ groote feeste afmaeckt / dunckt v dat in hen de deucht ende grootmoedicheyt

moedicheyt van hare voorouders is verschijnende? Hebben sy de manierlicke stemmicheydt/wijs heyt/ authoritheyt eñ yuer tot de vryheyt ende weluaren van de landen/die inden oprechten Edeldom vereyscht wordt? of zijn sy de gene selfs die sich tot slauen begeuen om t'weluaren ende vryheyt vande Lande te helpen verdrucken? Indien ghy hier van t'gheuoelen der Spaenguerden hoorden / mocht v versekert houden door de ghetuyghenissen van hare beste vrienden.

Want de heeren die sy niet cloeck genouch achtẽ om tot hare saken te gebruycken/ die seggen sy te wesen gecleede beesten/ de ghene die in eenighe merckelicke saken schijnen gebruyckt te worden/noemẽ sy decrelen die totte secrete dobbele diensten alias verraderijen/hen hebben laten gebruycken/die houdẽ sy ooc in sulcken eeren als de gebruyckte verraders altijt gehouden zijn geweest / sy en hebbẽ ooc geen ander loon te verwachten/ende de mindere die in menichte t'hof volgẽ om geaduanceert te worden tot eenige staten/die souden(seggen sy)niet laten tHof te belieuen/alwaert met coppeldraepen/ghelijckmen oock siet/dat d'eene zijnẽ outsten Sone heeft gehouwt aen een wel bekende vrientlijcke Joffrou vã dẽ Houe: D'andere speelt op de Violen/dewijle de heeren Spaengaerdẽ ende Italianen zijn dochters onderhoudẽ/ende de gene die wat eerlijcker willen schijnen/die doẽ haer Requestẽ ten Houe deur hare schoonste Nichten presenterẽ/oft door der Spaengaerts hoerẽ voorderen. Dits de vromicheydt van dien Edeldom/t'welck niet vreemt behooren te achten de gene die vanden Jare Lxvij tot Lxxvj toe/tHof hebben ghekeert.

De ghene nu die te Houe eenighe recompensen ghenietẽ/die ontslaetmen met een brief ken vande betalinghe van tghene sy den armen Borgers hebben afgeborcht die hen gheboept ende ghecleedt hebben:ofmen geeft hen de goederen van de gene die sich by ons vromelijck dragen/om de opgaẽde boomẽ ter haluer wassche te afhouwen: dies sy by den Landtluyden Beuls der bosschen worden ghenoemt.

Omme dan totter materie te wederkeeren/ so behooren wy altijdt indachtich te wesen/alsmen ons met gesuyckerde redenen wil verleyden/dat de geblanckette hoeren altijdt meest suspect zijn van pocken: Ghelijck mijn heere den Prince hoo.me. den Heere vã Selles wt Spaengen een vrachte van ghenade des Coninck hem ouerbrenghende/tot antwoorde gaf/ dat hy

daer

daer van al te schoon sprack om te geloouen : Want ontwijffe-
lijck hoe dat t'schoon gelaet meerder is/hoe dat den wijsen hem
daer op min sal vertrouwen (bysonder in zijnen vyandt) nae
t'segghen van de Italianen/

Chi te fa quj carezza che non ſole,
Tha ingannato o tingannar vole.

Dat is/

Die bouen reden v veel ſchoon ghelaets bethoont,
Die heeft v al int net, of hy hadde v geern ghehoont.

T'zijn uwe Eylanden die hy vrijdt/om die te crijghen en sal
hy niet laten eenige moeyten eñ costen te doen/alle courtoisien
ende aubaden te spelen/ende die hebbende/op hare saken ordre
te stellen dat int Nederlandt niemandt daer na d'ooren sal op
steken/oft na de wapenen tasten.

Dits t'eenighe middel daermede sy van ons verhopen mee-
sters te worden: Want men moet weten/dat den Spaengiaert
de sake deser Landen soo wel verstaet/dat hy wel weet datter
noch vijfentwintich steden in onsen handẽ zijn die hy met geen
gewelt mach winnen / al oorloochde hy noch vijf hondert Ja-
ren/indien wy gheresolueert blijuen voor onse eñ onser nacom
melinghen vryheyt soo vele te doen / als onse voorouders die
ons de selue hebben achtergelaten / hebben ghedaen. Hy en
houdt t'partuer niet ghewonnen mette veroueringhe van ee-
nighe Landtsteden/t'zijn de Eylanden daer hy zijn kaetse wil
maken/om t'spel te verseckeren.

De welcke wy ontwijfelijcken hem nymmermeer sullen la-
ten hebben/maer veel eer verwachtẽ alsulcken eynde/ als ons
Godt almachtich ghelieuen sal te gheuen: Indien wy niet met
eenen dencken ons seluen ende de gantsche ghemeynte te bege-
uen in des Beuls handen : De welcke sulcx niet en hebben ver-
dient/als zijnde by ghetuygenissen van allen anderen de sacht-
moedicste/getrouste/ stantvastichste Natie / ende de vreemtste
vande bloetvergietinghe die opter aerden wordt ghevonden.

De ghene die niet en gheloouen dat ons alsulcken bancket
wordt bereyt/die moghen wel geloouen de woorden van Don
Jan/die ghesept heeft / Dat den Coninck lieuer soude zijn een
Heere vande aerde/boomẽ/beesten/bosschen/woluen/wateren
ende visschen deser Landen/dan te lijden dat eenen persoon die

de wapenen tegen hem gedragen/ de rebellē aengehangē hadde/ofte int minste met Ketterije besmet ware / daer inne soude leuen/ Eyntelijck is zijne meyninge dat wy ende onse naeromelinghen alle souden moeten geloouē/ dat den Paus een siele wten Hemel trecken / ende int diepste der Hellen verworpen/ oft wter Hellen int schoonste des Hemels stellen soude connē/ ghelijck zijne gheschreuen rechten vermelden/ oft steruen.

In dien men meyndt dat dit maer woorden zijn/ leest t'gene de Spaengaerden selue hebben geschreuen van hare Indische handelinghen/ daer sy selue verhalen alleen wt haren lust / oft om sich ontsichtelijck te maken / vele millioenē menschen vermoort te hebben/ die hen noyt vergrampt ofte yet misdaen hadden/ op de welcke zy oock t'minste recht van heerschappije niet en hadden.

Verghelijckende dit met onse ghesteltenisse / die sy houden voor gerebelleerde ondersaten des Coninckx/ Ketters ende verlochende menschen/ onwaerdich der menschelijcker ghemeynschap/ ende totten viere ende sweerde gheeyghent / meynende dat sy met onsen bloede Godt dienste doen/ ende met ons laten leuen/ hen seluen verdoemen / wat hebben wy van hen te verwachten?

Stelt v voor ooghen den doot die den vrome Graue van Egmont ende Hoorne hebben ghestorvē/ alleen om dat sy den Ketters niet genoech souden hebben bedwongen: Daer nochtans alle wijse luyden verstaen dat int stuck van de Regieringhe diewils door de vingheren moet worden gesien om ergher te schouwen: Ende oordeelt selfs/ of ghy niet hondert hoofden soudt hebben verbeurt/ als de voors. Heeren verdient hadden het scrappen eender spelle te lijden.

Dan t'schijnt dat eenighe sich vryheyt toeschrijuen wilden/ om datter vele souden moeten steruē/ als oft de menichte hem soude versaden/ oft de groote van t'werck doen ontsien. Dits een groote slechtichept. Heeft den Hertoghe van Alue wel connen versaet worden met de doot van achthien duysent persoonen/ die hy in Spaengen wederkeerende rapporteerde hier te lande door beuls handen te hebben doen steruen: dunckt v niet dat hy wat meer soude ghedaen hebben/ hadmen sich met de wapenen niet gheweert.

Al ist

Al iſt ſake dat den Prince van Parme inde geconqueſteerde ſteden des Conincx ſententie niet ter executie en ſtelt/ende alle daghen in elcke ſtadt hondert hoofden doet af houwen: Dat en wordt niet opgehouden by ghebreke van macht ofte wille/ maer om dat wy ons teghen hem niet en ſouden reſolueren/ ghelijck wy tegen den Hertoghe van Alue deden. T'welck ons onverwinnelijck ſoude maken / ende daer mede ware de hope te niet/vande Eylanden met practijcken te crijghen.

Maer en laet u niet voorſtaen dat hy meeſter vande Eylanden zijnde /de rekeninghe effen ſoude afloopen/oft in dien ghy zulcx uwe rekeninge maeckt/ ſettet wt uwen ſinne/op dat ghy niet tweemael en rekent / ghelijck de ghene die ſonder Weerdt rekenen / ende gheeft al u ſinnen ernſtelijck daer toe dat ghy u hooft wel bewaert / op dat ghy niet ſonder loquatur en verlieſt: Want te ſegghen alſdan / wie ſoudt ghedacht hebben/ ware te laet. Ende alle de werelt ſoude redene hebben onſe ſottichept ende quade rekeninghe te beſpotten.

Het ſekerſte middel van onſer behoudeniſſe ſalmen beuinden te weſen/datmen d'ooren ſtopt voor alſulcke ſpeelluyden/ de welcke alleenlijck arbeyden om onſe herten te verflauwen/ t'wiſten/tweedrachten ende ſcheuringhen onder ons te ſaeyen ende daermede haer profijt te doen. Want ſy en ſouden niet weynich achten wtgherecht te hebben / in dien ſy ons aen t'handelen conden brengen: Want na t'gemeen ſpreeckwoort/

Als een vrouwe tot t'ghehoore, end een
ſtadt compt ter ſpraken:
Soo ſal zy hucken, ende deſe en ſalt niet
lang maken.

Maer ſeggen ſommighe (door Spaenſch ingeuen) men can niet verbeuren haer propoſitien hoorende: Wāt men cant laten varen / indien wy niet voordeels ghenoech connen bedinghen/ghelijck tot Breda ende Coelen is gheſchiet.

Daer teghen ick antwoorde/ dat den proeuende Cock ghemeenlick zijn tonghe verbrandt/t'welck wy tot Coelen t'onſer ſchade oock zijn gewaer gewordē: Want het is kennelijck dat t'ſelue heeft gedient omme te practiſeren de middelē daer me-

de nien Arthois/Henegouwe ende andere Prouincien van ons heeft ghescheurt: Ende gestonden noch metté besten coop/ dat wy niet meer en verlozen / daer van de practÿcken noch eenen yeghelÿck kennelÿck zÿn / die niet alleen onse vyanden / maer oock de ghene die wy betrouden/hebben ghebesicht.

Gheduerende het Tractaet van Breda/stont mÿn heer den Prince hoo.me.aen t'roer / eñ bestierde het schip so wÿsselÿck dat de sake in goede versekerheyt wert ghehoudē: Hoewel nochtans vele gheloouen / dat wy aldaer noch niet sonder schade afquamen/maer dese sake is seer merckelyck.

Ende omme te besluyten bidde ick eenen yegelÿck die eenich oordeel oft voorsichticheyt is hebbende / dat hy zÿne vyandt kenne / ende sich seluen dese poincten altÿdt voor ooghen houdende / tot dat hy wel versekert sy dat den Coninck met zÿne Spaengiaerden ende gespaengaerde ghevolch die sullen gantschelÿck vergheten hebben/

De wapeninghe teghen den Coninck,
De veranderinghe van de Religie,
De afsweeringhe des Conincx,
De handelinghen met andere Princen.

Niet te min hebbende een rechtueerdighe sake (want gheen rechtueerdigher can ghevonden worden/dan teghen ghewelt te ghebruycken nootelÿcke defensie) die wy ghesien hebben/ eñ noch daghelÿcx sien dat Godt almachtich so merckelÿck buyten alle menschelÿcke hope is helpende/ eñ daer en bouen door zÿne ghenade ons daer toe in handen ghestelt zÿnde soo schoone middelen / soo en behooren wy van onse behoudenisse oock niet te wanhopen.

T'welck hoe wel ic achte my niet toe te staen alhier int cleyne te handelen/ Soo can ick nochtans wel so vele segghen/ dat midts bewarende vÿf ofte ses aencompsten deser landen met goede versekerheyt ende toesichte/ende met versekerde persoonen die met ons hebben te winnen ende verliesen: Soo salmen den vyandt wel lichtelÿck beletten den voorderen inval. Hy en acht ons so cleyne/noch oock zÿne winste so groot niet/als wy selue. Ende Godt almachtich heeft ons verlost/als wy meynden in meerder zwaricheyt te wesen dan dese.

Maer onse

Maer onse scheuringhe ware ons gantsch dootlijck/ende is t'eenige middel daer-op hy verhoept/daer voor wy ons in alle manieren moeten wachten/ ende sorchuuldelyck wapenẽ met vaste ende goede eenichept/onse passien aen d'een zijde stellẽde/ ende alle wroekerijen die wy tegen dẽ anderen int herte mochten hebbẽ verteerende/op dat wy niet door ons eygen gebreck den vyandt den wech openen/ende onse Naecommelingen bereyden een ellendige erffenisse van eewige slavernye/der welcker bloet ons inder eeuwichept voor Godt almachtich soude beclagen/dat wy de vryheydt van onse Voorouders (met verbintenisse van niet te verbreemden) nagelaten/hemlieden door slauhertichept ende sotte onvoorsichtichept hadden vermangelt teghen een onuerdraechelijcke ende eewighe slavernye aen ziel ende lichame.

Een vryhept segghe ick/ die tzedert den tijdt van xv^c. jaren nopt met slavernye van wtheemsche natien is belast ghewcest Twelck weynich natien van de werelt souden mogen seggen.

De welcke ons Voorouders met alsulcke sorchvuldichept/ grootmoedichept ende stantvastichept hebben voorgestaen tegen alle de Princen van desen Landẽ/ als de groote menichte der exempelen bewijsen/ende onder andere dat desen Coninck van Spaengien inden Jare xv^c. lix vande generale Statẽ deser Landen met geene middelen vã schoone beloftẽ oft gramMelijck gelaet heeft mogen vercrijgẽ/dat vijf hondert Spaengaerden in desen Landen nae zijn vertreck na Spaengien souden blijuen: Daer van hy alsulcken haet heeft ontfangen / dat t'selue inden Jare lxvij / den Graue van Egmont/ende meer treffelijcke persoonen/die opte voorseyde vergaderinge van de generale Staten van slandts weghen waren ghebruyckt / den meesten last heeft ghedaen om t'hooft te verliesen.

De exempelen van de voorledẽ dinghen behooren ons sulcx te onderwijsen/dat wy wijser moghen zijn dan de ghene die de toecõmende saken metter ellen van hare neuswijshept willen meten / wetende dat niet een haer van onsen hoofde sonder de gehengenisse Godts sal worden gecrenckt/ende dat hy meester is/ende int minste niet toestaet tvoornemen vanden genen die met groot onrecht aengenõmẽ hebben ons te vermoordẽ: Dit wordt int midden van ons getuycht door de vrome stedẽ van Alcmaer ende Leyden/ende door ons allen die ghesien hebben dat

dat God almachtich t'verlies van Zierickzee (t'welck wy ghenoech achten te wesen t'middel vā onsen sekeren onderganck) heeft verandert tot een middel onser alder verlossinghe: De selue God leeft/ hy en heeft onse (oft wel eer/ zijne saecke) niet duslanghe voorghestaen/ om ten lesten die te verlaten/ hy en doet gheen stuckwerck/ maer tghene dat hy begint dat voerdt hy sekerlycken wt. Waeromme en sullen wy ons in hem niet betrouwen ende versekert houden?

Te meer so wy altijt ghesien hebben dat de ghene die sich op menschen versekerden zijn gheuallen/ als de ghene die op een riedt steunden: Ende bedenckt v wel/ ghy sult beuinden/ dat wy den meesten af breuck hebben gheleden/ door dien wy op menschen meer verhoopt/ betroudt ende ghestaen hebben/ dan op Godt almachtich.

Hieromme laet ons zijne ghenade aenroepen/ ende vertrouwen met ghantscher hertē/ sonder murmuratie/ van hem onse verlossinghe verwachtende tot zijns Naems eere: Eñ zijt versekert (als van tghene dat ghy voor uwen ooghen siet) dat hy de ghene die den onnooselen verdrucken/ ende zijn woordt soecken te wtroeden/ zullen eenē val doen tot onser verlossinge daer van sy nimmermeer sullen opstaen / eñ dat hy ons ende onse nacomelingen sal gheuen eñ beuestigen de erffenisse zijns woorts/ ende onser vryheyt.

FINIS.

